

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 111/01-62

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya vo veci návrhu na začatie konania F. P., bytom F., zastúpeného advokátom JUDr. F. K., Advokátska kancelária, P., pre porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14 C 236/94 na verejnom zasadnutí 28. februára 2002 takto

r o z h o d o l :

Okresný súd Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 236/94 p o r u š i l základné právo F. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 15. novembra 2001 č. k. III. ÚS 111/01-12 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie návrh F. P., bytom F. (ďalej len „navrhovateľ“), v ktorom namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 236/94.

V uvedenej veci ide o pracovnoprávny spor, v ktorom sa navrhovateľ návrhom na zaplatenie náhrady mzdy obrátil na Okresný súd Prešov. Žaloval troch odporcov – právnych nástupcov zamestnávateľa, u ktorého bol pôvodne zamestnaný, za to, že po jeho zániku (v dôsledku rozdelenia a následnej privatizácie) mu ani jeden z nich neprideľuje prácu a nevypláca mzdu podľa pracovnej zmluvy, ktorou bol založený pracovný pomer navrhovateľa k právnemu predchodcovi odporcov, aj napriek tomu, že tento pracovný pomer naďalej trvá, keďže nebol platne ukončený a práva a povinnosti z neho vyplývajúce prešli na právnych nástupcov.

Navrhovateľ uviedol, že k zbytočným prietahom v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14 C 236/94, v ktorom vystupuje ako žalobca, dochádza podľa jeho názoru najmenej od 10. mája 1995, keď Okresný súd Prešov vo veci vyhlásil rozsudok sp. zn. 14 C 236/94, ktorým rozhodol o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi náhradu mzdy za obdobie od 1. novembra 1992 do 31. decembra 1994, ako aj náhradu za nevyčerpanú dovolenku za toto obdobie, pričom výška náhrady mala byť ustálená v konečnom rozsudku.

Na základe podaného odvolania zo strany žalovaného Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd uznesením č. k. 17 Co 445/95-53 z 29. marca 1996 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Navrhovateľ ďalej uviedol, že Okresný súd Prešov následne bez náležitého zistenia skutkového stavu, ujasnenia si právnej problematiky a správnej aplikácie hmotného práva ďalším rozsudkom č. k. 14 C 236/94-291 z 3. februára 1999 jeho žalobu zamietol.

Navrhovateľ proti tomuto rozsudku podal odvolanie, ktorému Krajský súd v Prešove ako odvolací súd vyhovel a uznesením č. k. 2 Co 232/99-320 napadnutý rozsudok zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Prešov.

Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 232/99-320 bolo súdu prvého stupňa doručené 10. januára 2000 a právnemu zástupcovi navrhovateľa 1. februára 2000.

V nasledujúcom období Okresný súd Prešov ako súd prvého stupňa vykonal pojednávania, na ktorých nevykonával dôkazy v intenciách zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Prešove, a 3. júna 2000 nariadil znalecké dokazovanie, pričom znalkyňa, ktorú určil, prevzala súdny spis 3. júla 2000.

Znalkyňa znalecký posudok v lehote 50 dní stanovenej Okresným súdom Prešov nevypracovala a nepožiadala ani o predĺženie lehoty. Na základe podnetov navrhovateľa a urgencye Okresného súdu Prešov podala znalecký posudok až 12. júla 2001. Podľa názoru navrhovateľa bol Okresný súd Prešov v tomto smere nečinný a nepostupoval správne, keď nepoužil voči znalkyni poriadkové opatrenia podľa § 53 Občianskeho súdneho poriadku.

Právny zástupca navrhovateľa sa vyjadril v predmetnom konaní aj k samotnému znaleckému posudku. Vzniesol námietku, že znalecký posudok je ničotný a znalkyňa nesplnila úlohu, ktorá jej bola určená Okresným súdom Prešov, pričom uvedený súd znova vo veci koná a postupuje nesprávne, keď neuložil znalkyni vypracovanie doplnku k znaleckému posudku, resp. neustanovil nového znalca.

Podľa názoru navrhovateľa v dôsledku takéhoto postupu Okresného súdu Prešov je možné očakávať, že predmetný pracovnoprávny spor, ktorý trvá už viac ako sedem rokov, sa právoplatne neskončí ani za ďalšie dva – tri roky.

Na základe vyššie uvedených skutočností právny zástupca navrhovateľa navrhol, aby ústavný súd „podnet“ navrhovateľa prijal na konanie a rozhodol, že „nekonaním OS v Prešove v pracovnoprávnej veci F. P. došlo k porušeniu jeho ústavného práva na prerokovanie jeho veci bez prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy SR“.

Okresný súd Prešov v písomnom vyjadrení k návrhu z 27. novembra 2001 uviedol, že konanie vedené pod sp. zn. 14 C 236/94 bolo začaté 29. decembra 1994. Vec bola prejednávaná bez prietáhov, pričom 10. mája 1995 bol vyhlásený medzitímny rozsudok, ktorý však bol v dôsledku odvolania zrušený rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach z 29. marca 1996. Návrh navrhovateľa obsahuje nepresnosti, ak uvádza rozsudok v merite veci z roku 1995 a tiež medzitímny rozsudok, keďže bol vydaný len medzitímny rozsudok. Dĺžka konania v tomto štádiu bola ovplyvnená dĺžkou odvolacieho konania. Vo veci sp. zn. 14 C 236/94 sa v ďalšom období vykonávalo množstvo dôkazov smerujúcich k rozhodnutiu v merite veci, ku ktorému došlo 3. februára 1999.

Podľa Okresného súdu Prešov nie je možné súhlasiť s tvrdením, že po opakovanom zrušení rozhodnutia súdu prvého stupňa dochádzalo k zbytočným prietahom, keďže aj ďalšie dokazovanie bolo zamerané na zisťovanie výšky nároku navrhovateľa. Pravdivé je len tvrdenie navrhovateľa, že znalecké dokazovanie nariadené uznesením z 1. júna 2000 bolo vykonávané neprimerane dlho, hoci zo strany súdu boli urobené príslušné opatrenia.

S poukazom na uvedené nie je možné jednoznačne konštatovať, že pri prejednávaní veci sp. zn. 14 C 236/94 Okresným súdom Prešov došlo k porušeniu ústavného práva F. P. zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Právny zástupca navrhovateľa listom z 20. decembra 2001 v mene svojho klienta oznámil, že trvá na konaní verejného ústneho pojednávania vo veci. K stanovisku Okresného súdu Prešov k návrhu sa nevyjadril.

Predseda Okresného súdu Prešov listom z 27. decembra 2001 ústavnému súdu taktiež oznámil, že trvá na tom, aby ústavný súd prejednával vec F. P. na verejnom ústnom pojednávani.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde nariadil ústne pojednávanie, ktoré sa konalo 31. januára 2002.

Právny zástupca navrhovateľa na pojednávaní uviedol, že zotrúva na návrhu, ako aj na dôvodoch, ktoré už boli uvedené.

Zástupkyňa Okresného súdu Prešov na pojednávaní uviedla, že v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 236/94 ide o právne zložitú vec, pretože ako predbežnú otázku je potrebné vyriešiť, či došlo alebo nedošlo ku skončeniu pracovného pomeru navrhovateľa. Na riešenie tejto otázky bolo zamerané dokazovanie už v prvých počiatočoch, možno aj v priebehu 4 až 5 rokov. Žalovaný je mzdový nárok za obdobie od roku 1992 až do súčasnosti. V priebehu konania dochádza k neustálemu rozširovaniu žaloby. Zložitost' dokazovania zvyšuje okolnost', že pôvodný zamestnávateľ navrhovateľa zanikol a došlo k vzniku troch nástupníckych subjektov, pričom aj sám navrhovateľ pôvodne žaloval všetkých troch právnych nástupcov a až následne vzal žalobu (voči dvom z nich) späť.

Taktiež poukázala na skutočnosť, že navrhovateľ sa pri vyčíslení výšky svojho mzdového nároku opieral najprv o priemerný mesačný zárobok a neskôr žiadal vychádzať z fiktívneho zárobku, pričom zákon pozná len pojem tzv. pravdepodobného zárobku a z hľadiska dokazovania je pri vychádzaní z priemerného a pravdepodobného zárobku podstatný rozdiel.

K pried'ahom v konaní podľa zástupkyne Okresného súdu Prešov prispeli teda aj procesné úkony navrhovateľa, pričom súd postupoval pri dokazovaní vzhľadom na okolnosti prípadu správnym spôsobom. Pokiaľ ide o znalecké dokazovanie, poukázala na skutočnosť, že so znalcami sú veľké problémy a prax je taká, že znalec sa urguje dvakrát až trikrát a následne sa upovedomí príslušný krajský súd. V danom prípade však išlo o zložitý prípad, ktorý bol náročný aj z hľadiska zabezpečenia potrebných podkladov, keďže pôvodný zamestnávateľ navrhovateľa zanikol a jeho práva a povinnosti prešli na tri nástupnícke organizácie.

Právny zástupca navrhovateľa v reakcii na vyjadrenie zástupkyne Okresného súdu Prešov uviedol, že nemožno súhlasiť s tvrdením, že ide o zložitú vec, a ani v takom prípade by to nezbavovalo súd povinnosti konať tak, aby nedochádzalo k pried'ahom v konaní.

Podľa neho ide o mzdový nárok, ktorý navrhovateľ opiera o § 130 Zákonníka práce. Navrhovateľ sa v konaní pravidelne zúčastňuje všetkých pojednávaní, podáva písomné podnety. To, že si uplatnil nárok voči trom subjektom, nerobí vec zložitou. Je vecou súdu, aby v prípade nedostatkov žaloby vyzval na jej doplnenie.

Ide o sedemročný spor a navrhovateľ ako živiteľ päťčlennej rodiny nepracuje, nemá žiaden príjem a nie je zúčastnený na sociálnom, nemocenskom a zdravotnom poistení.

Zástupkyňa Okresného súdu Prešov podotkla, že navrhovateľ nárok v zmysle § 130 Zákonníka práce uplatňuje až v poslednom roku a že v čase začatia konania bol živnostníkom, čo jednoznačne vyplýva z obsahu spisu. Ak bol nakoniec v právnej neistote, mohol žalovať o určenie, či došlo alebo nedošlo ku skončeniu pracovného pomeru.

Navrhovateľ na hlavnom pojednávaní poukázal na svoju bezradnosť vo veci, ktorá je predmetom konania na Okresnom súde Prešov, a na list Okresného súdu Prešov z roku 1997, v ktorom tento pripustil pried'ahy v konaní.

II.

Z dokladov predložených účastníkmi konania, ako aj zo spisového materiálu Okresného súdu Prešov sp. zn. 14 C 236/94 ústavný súd zistil tento skutkový stav:

Dňa 29. decembra 1994 sa navrhovateľ návrhom na zaplatenie náhrady mzdy obrátil na Okresný súd Prešov. Žaloval troch odporcov – právnych nástupcov zamestnávateľa, u ktorého bol pôvodne zamestnaný (Kovoprojekt, š. p., Bratislava) za to, že po jeho zániku (v dôsledku rozdelenia a následnej privatizácie) mu ani jeden z nich neprideluje prácu a nevypláca mzdu podľa pracovnej zmluvy, ktorou bol založený pracovný pomer navrhovateľa k právnenému predchodcovi odporcov, aj napriek tomu, že tento pracovný pomer naďalej trvá, keďže nebol platne ukončený a práva a povinnosti z neho vyplývajúce prešli na právnych nástupcov. Žiadal (v pôvodnom návrhu), aby súd zaviazal odporcov uhradiť mu spoločne a nerozdielne ušlú mzdu (66 000,- Sk) za obdobie od 1. novembra 1992 do 31. decembra 1994 spolu s úrokom z omeškania 3 % za každý mesiac omeškania z dlžnej mzdy.

Okresný súd Prešov pojednával vo veci 22. marca 1995 a 10. mája 1995. Na prvom pojednávaní na základe späťvzatia návrhu navrhovateľom konanie proti odporcom v 2. a 3. rade zastavil. Na druhom pojednávaní na základe vykonaného dokazovania vyhlásil medzitímny rozsudok, ktorým vyhovel návrhu navrhovateľa – pokiaľ ide o právny základ jeho nároku.

Odporca podal 19. júna 1995 proti rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 14 C 236/94 z 10. mája 1995 odvolanie.

Okresný súd Prešov predložil 22. augusta 1995 spis odvolaciemu súdu. Krajský súd v Košiciach rozsudok Okresného súdu Prešov uznesením č. k. 17 Co 445/95-51 z 29. marca 1996 zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Uznesenie bolo Okresnému súdu Prešov doručené 31. mája 1996.

Okresný súd Prešov pokračoval v konaní 30. júla 1996. V októbri 1996 doručil účastníkom konania písomné vyhotovenie uznesenia č. k. 14 C 236/94-60 z 22. marca 1995, ktorým zastavil konanie proti odporcom v 2. a 3. rade. Právny zástupca odporcov (všetkých troch zastupoval JUDr. V. K.) podal proti tomuto uzneseniu 14. októbra 1996 odvolanie (v mene odporcu v 3. rade) týkajúce sa výroku o trovách konania.

Okresný súd Prešov následne pojednával vo veci 13. novembra 1996, 18. decembra 1996, 30. decembra 1996 a 23. apríla 1997. Súd vykonával dokazovanie smerujúce najmä k objasneniu skutočností dôležitých pre posúdenie, či došlo k platnému rozviazaniu pracovného pomeru alebo či pracovný pomer naďalej trvá, pretože žiadny právny úkon smerujúci k rozviazaniu pracovného pomeru nebol urobený. Dňa 9. januára 1997 došlo k zmene predsedu senátu.

Na základe námietky právneho zástupcu odporcu na pojednávaní 23. apríla 1997 bol príslušný spis 9. júna 1997 predložený Krajskému súdu v Prešove na rozhodnutie o odvolaní odporcu v 3. rade proti uzneseniu Okresného súdu Prešov z 22. marca 1995 vo výroku o trovách konania. Krajský súd v Prešove rozhodol o odvolaní uznesením č. k. 1 Co 211/97–100 z 27. júna 1997 doručeným Okresnému súdu Prešov 7. októbra 1997.

Okresný súd Prešov následne pojednával vo veci až 25. mája 1998 (navrhovateľov právny zástupca požiadal na pojednávaní o 3-dňovú lehotu na upresnenie petitu návrhu, odporca ani jeho právny zástupca sa nedostavili). Na pojednávanie vytýčené na 3. jún 1998 sa nedostavil ani jeden z účastníkov konania. Na pojednávaní 30. septembra 1998 súd vypočul navrhovateľa k rozsahu ním uplatňovaného nároku (12. júna 1998 navrhovateľ podaním špecifikoval – upresnil petit svojho návrhu – išlo však už o zmenu - rozšírenie návrhu). Odporca ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní.

Podaním doručeným Okresnému súdu Prešov 12. októbra 1998 odporca navrhol doplniť dokazovanie k okolnostiam rozviazania pracovného pomeru s navrhovateľom výsluchom svedkov.

Na pojednávaní 26. októbra 1998 vykonával Okresný súd Prešov dokazovanie výsluchom svedkov najmä k okolnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru navrhovateľa k odporcovi.

V priebehu novembra 1998 si súd zabezpečoval dôkazné prostriedky – podklady od Daňového úradu 1 v Prešove k výške príjmov navrhovateľa z jeho podnikateľskej činnosti a od právneho predchodcu odporcu k výške pracovnoprávných nárokov navrhovateľa.

Dňa 3. decembra 1998 právny zástupca navrhovateľa upresnil petit návrhu.

Okresný súd Prešov pojednával vo veci 27. januára 1999. Súd ukončil dokazovanie a odročil pojednávanie na 1. február 1999 za účelom vyhlásenia rozhodnutia.

Dňa 1. februára 1999 Okresný súd Prešov pojednával vo veci. Súd zrušil odročujúce uznesenie z 27. januára 1999 a pokračoval v dokazovaní. Taktiež pripustil zmenu návrhu z 3. decembra 1998 a odročil pojednávanie na 3. február 1999 za účelom vyhlásenia rozhodnutia.

Rozsudkom č. k. 14 C 236/94-291 z 3. februára 1999 Okresný súd Prešov návrh navrhovateľa zamietol.

Navrhovateľ podal 19. marca 1999 proti rozsudku Okresného súdu Prešov z 3. februára 1999 odvolanie.

Okresný súd Prešov predložil spis na rozhodnutie odvolaciemu súdu 27. apríla 1999 a 10. januára 2000 mu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 232/99-320 z 20. decembra 1999, ktorým rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 14 C 236/94-291 z 3. februára 1999 zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

Okresný súd Prešov pojednával vo veci 20. marca 2000 a 10. mája 2000. Uznesením č. k. 14 C 236/94-350 z 1. júna 2000 pribral do konania znalkyňu, ktorej listom zo 4. júla 2000 zaslal pre potreby vypracovania znaleckého posudku spisový materiál.

Znalkyňa sa 16. septembra 2000 obrátila na súd, aby boli upresnené jej úlohy (z formulácie uznesenia súdu nerozumela, čo od nej požaduje), a požiadala aj o predĺženie lehoty na vypracovanie posudku z 50 na 90 dní.

Okresný súd Prešov v odpovedi z 25. septembra 2000 upresnil jej úlohy. K predĺženiu lehoty sa nevyjadril.

Pretože znalkyňa súdom stanovenú lehotu nedodržala, Okresný súd Prešov ju listom z 2. januára 2001 urgoval, aby uviedla termín ukončenia práce na znaleckom posudku, a výzvami z 5. apríla 2001 a 11. mája 2001 znalkyňu urgoval, aby predložila znalecký posudok.

Znalkyňa na zdôvodnenie nedodržania lehôt predložila súdu list z 11. marca 2001, ktorým žiadala od odporcu ďalšie podklady potrebné na vypracovanie posudku. Odporca jej podklady zaslal v prílohe listu z 26. júna 2001.

Dňa 12. júla 2001 bol doručený súdu znalecký posudok č. 6/2001.

Dňa 27. augusta 2001 súd zaslal znalecký posudok stranám na vyjadrenie a vytýčil termín pojednávania na 24. október 2001.

V septembri 2001 sa strany vyjadrili k posudku a v priebehu októbra súd zabezpečil ďalšie podklady v zmysle dôkazných návrhov navrhovateľa.

Po vypracovaní znaleckého posudku Okresný súd Prešov pojednával vo veci 24. októbra 2001. Účastníci sa opäť vyjadrili k znaleckému posudku a navrhovateľ navrhol vykonať kontrolné znalecké dokazovanie. Okresný súd Prešov mu uložil predložiť otázky (písomne) na znalca, ako aj potrebné podklady k znaleckému posudku.

Podaním z 2. novembra 2001 navrhovateľ navrhol ďalší postup dokazovania výšky jeho nároku.

III.

Zo skutkových zistení ústavného súdu vyplýva, že návrh na začatie konania bol na súde prvého stupňa podaný pred viac ako siedmimi rokmi.

1. V tejto súvislosti možno uviesť, že aj keď čas na konanie bez zbytočných prietáhov nie je možné presne ohraničiť (I. ÚS 92/97), účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Pri posúdení konania všeobecného súdu možno vychádzať z ustálenej judikatúry ústavného súdu, podľa ktorej rýchlosť a účinnosť každého súdneho konania je objektívne podmienená charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitosťou prejednáwanej veci, ďalej správaním samotných účastníkov súdneho konania a napokon aj činnosťou (súčinnosťou) štátnych a iných orgánov zúčastňujúcich sa súdneho konania.

Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je však organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, jednak v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní.

O priet'ahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale taktiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97).

2. Pre celkové posúdenie dĺžky konania ústavným súdom je v danom prípade významné aj to, že navrhovateľ namieta zbytočné priet'ahy iba v konaní súdu prvého stupňa, pričom vec bola trikrát predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku. V konaní Okresného súdu Prešov možno konštatovať nasledovné štyri obdobia:

1) obdobie od 29. decembra 1994 do 22. augusta 1995 (od podania návrhu do predloženia spisového materiálu na rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa z 10. mája 1995);

2) obdobie od 31. mája 1996 do 9. júna 1997 (od vrátenia spisového materiálu súdu prvého stupňa na ďalšie konanie do predloženia spisového materiálu na rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti uzneseniu súdu prvého stupňa z 22. marca 1995);

3) obdobie od 7. októbra 1997 do 27. apríla 1999 (od vrátenia spisového materiálu odvolacím súdom do predloženia spisového materiálu na rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa z 3. februára 1999);

4) obdobie od 10. januára 2000 (od vrátenia spisového materiálu súdu prvého stupňa na ďalšie konanie) do rozhodnutia ústavného súdu.

V súhrne konanie na súde prvého stupňa trvá teda viac ako päť rokov.

Konaniu Okresného súdu Prešov v prvom období (od 29. decembra 1994 do 22. augusta 1995) nevyčíta prietahy v konaní (aspoň pokiaľ ide o uvedenie konkrétnych skutočností či námietok) ani navrhovateľ a Okresný súd Prešov prietahy v tomto štádiu vo svojom vyjadrení výslovne popiera. Ani samotný spisový materiál sp. zn. 14 C 236/94 neobsahuje dôkazy o skutočnostiach, že by v tejto fáze súd postupoval zdĺhavo alebo neefektívne.

Konaniu Okresného súdu Prešov v druhom a treťom období (od 31. mája 1996 do 9. júna 1997, resp. od 7. októbra 1997 do 27. apríla 1999) navrhovateľ vyčíta, že Okresný súd Prešov bez náležitého zistenia skutkového stavu, ujasnenia si právnej problematiky a správnej aplikácie hmotného práva jeho žalobu zamietol.

K tejto námietke navrhovateľa možno uviesť, že ústavný súd zásadne nemá oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01), okrem prípadov, ak by postup súdu v tomto smere bol zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny a v jeho dôsledku by došlo k porušeniu základných práv alebo slobôd (mutatis mutandis I. ÚS 17/01). Vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy by prichádzali do úvahy prípady, v ktorých by zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny postup súdu bol príčinou spomalenia postupu v konaní v dôsledku potreby naprávať nedostatky a pochybenia súdu na základe uplatnenia opravných prostriedkov účastníkmi konania.

Ústavný súd po zvážení výsledkov vykonaného dokazovania dospel k názoru, že vo vzťahu k uvedeným obdobiam konania takýto záver nemožno vyvodiť. Kľúčovou otázkou rozhodnutia bolo v danom prípade posúdenie prejavov vôle žalobcu a žalovaného a na

základe toho riešenie predbežnej otázky, či medzi nimi došlo k uzavretiu dohody o rozviazaní pracovného pomeru konkludentným prejavom vôle. Aj keď Okresný súd Prešov vo svojom rozhodnutí dospel k opačnému záveru ako v rozsudku z 10. mája 1995, táto skutočnosť, ako ani rozdielny právny názor účastníka konania alebo dokonca ústavného súdu neznamenajú samy osebe, že by závery Okresného súdu Prešov boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Okresný súd Prešov svoje rozhodnutie riadne odôvodnil a oprel o skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním.

Rozsah a dĺžka dokazovania boli pritom nepochybne ovplyvnené tým, že malo ísť o neformálny, konkludentný prejav vôle, žaloba bola podaná po dlhšom časovom odstupe a väčšina svedkov bola v pracovnoprávnom vzťahu k žalovanému. Okresný súd Prešov sa navyše musel vysporiadať aj s ďalšími námietkami žalovaného, najmä pokiaľ ide o údajné okamžité skončenie pracovného pomeru s navrhovateľom podľa § 53 Zákonníka práce. Záujem na hospodárnosti a rýchlosti konania nemožno presadzovať na úkor zákonnosti a spravodlivosti rozhodnutia.

Konaniu Okresného súdu Prešov v štvrtom období (od 10. januára 2000 do rozhodnutia ústavného súdu) navrhovateľ vyčítal, že súd vykonal pojednávania, na ktorých nevykonával dôkazy v intenciách zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Prešove, a 3. júna 2000 nariadil znalecké dokazovanie, pričom znalkyňa, ktorú určil, prevzala súdny spis 3. júla 2000.

Znalkyňa znalecký posudok v lehote stanovenej Okresným súdom Prešov nevypracovala. Podala ho až 12. júla 2001. Podľa názoru navrhovateľa bol Okresný súd Prešov v tomto smere nečinný a nepostupoval správne, keď nepoužil voči znalkyni poriadkové opatrenia podľa § 53 Občianskeho súdneho poriadku.

Predseda Okresného súdu Prešov vo svojom vyjadrení potvrdil, že znalecké dokazovanie nariadené uznesením z 1. júna 2000 bolo vykonávané neprimerane dlho, uviedol však, že zo strany súdu boli urobené „príslušné opatrenia“.

Z predloženého spisového materiálu vyplýva, že súd v uvedenom období pojednával 20. marca 2000 a 10. mája 2000. Zaoberal sa síce predovšetkým rozsahom a výškou uplatneného nároku navrhovateľa (v intenciách zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu), ale rozsiahlejšie dokazovanie v tomto smere až do ustanovenia znalkyne nevykonával.

Znalkyni trvalo vypracovanie znaleckého posudku rok (spis jej bol zaslaný 4. júla 2000 a súdu bol posudok doručený 12. júla 2001) aj napriek tomu, že súd jej na to pôvodne uložil lehotu len 50 dní. Okresný súd Prešov vyhotovenie posudku u znalkyne urgoval 2. januára 2001, 5. apríla 2001 a 11. mája 2001, k uloženiu poriadkovej pokuty v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku však nepristúpil.

Na druhej strane samotný Okresný súd Prešov nevymedzil úlohy pre znalkyňu v uznesení o pribratí do konania dostatočne presne a jasne, v dôsledku čoho bola táto nútená sa takéhoto upresnenia (doplnenia) úloh domáhať (listom zo 16. septembra 2000), čo nepochybne prispelo k predĺženiu doby vypracovania znaleckého posudku.

Všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku) aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca vrátane správneho, vecného a zrozumiteľného vymedzenia jeho úlohy.

V tomto prípade sa tak nestalo, čo malo za následok vznik prierahu v konaní. Jeden rok je dobou značne presahujúcou dobu potrebnú na vypracovanie znaleckého posudku pri riadnom plnení si povinností súdom a tiež znalcom.

V súvislosti s argumentáciou Okresného súdu Prešov, že v danom prípade išlo o zložitý prípad, ktorý bol náročný aj z hľadiska zabezpečenia potrebných podkladov, keďže pôvodný zamestnávateľ navrhovateľa zanikol a jeho práva a povinnosti prešli na tri

nástupníckej organizácie, ústavný súd poukazuje na fakt, že otázka právneho nástupníctva po pôvodnom zamestnávateľovi navrhovateľa bola vyriešená už na začiatku konania na prvom pojednávaní v marci 1995 a v ďalšom priebehu konania nebola spochybňovaná. Okresný súd Prešov mal preto dostatok času, aby do začatia znaleckého dokazovania zabezpečil potrebné listinné dôkazy a ustálil skutkový a právny stav tak, aby z neho znalkyňa mohla pri vypracovaní znaleckého posudku vychádzať.

3. Ako už bolo skôr uvedené, pri posudzovaní prípadného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sú podstatnými kritériami, ktoré ústavný súd stabilne zohľadňuje, charakter, ako aj právna a faktická zložitosť prejednávanej veci, ďalej správanie účastníka súdneho konania a napokon spôsob, akým súd v konaní postupoval.

Vychádzajúc z uvedených okolností prípadu možno vec považovať za zložitú skôr skutkovo ako právne.

Ústavný súd pri rozhodnutí, či v uvedenej právnej veci Okresný súd Prešov porušil právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, považoval za právne významný aj samotný predmet konania. Ide o pracovnoprávny spor, ktorý sa svojou povahou dotýka zabezpečovania životných potrieb navrhovateľa, pri ktorom dĺžka konania zohráva významnú úlohu a zdôrazňuje požiadavku na rýchly a efektívny postup všeobecného súdu pri rozhodovaní o právach a povinnostiach účastníkov.

Pokiaľ ide o správanie navrhovateľa, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že prispelo nejakým spôsobom k predĺžovaniu konania.

Činnosť Okresného súdu Prešov v časti konania týkajúcej sa rozhodovania o výške nároku navrhovateľa, najmä pokiaľ ide o znalecké dokazovanie, bola poznačená viacerými už skôr spomenutými nedostatkami, v dôsledku ktorých konanie nesmerovalo účinne k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľa ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa naň obrátil. S prihliadnutím na okolnosť, že konanie začalo pred viac ako siedmimi rokmi (konanie na súde prvého stupňa trvá už viac ako päť rokov), je ústavný súd nútený prietáh

zistený v konaní pri znaleckom dokazovaní kvalifikovať ako neprimeraný a zbytočný, a teda porušujúci základné právo navrhovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2002